

Του απεσταλμένου μας στα Χανιά ΦΩΤΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ 70 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

«Ζήσαμε τη Μάχη της Κρήτης»

«Είχαμε μεθύσει με τον πόλεμο και τις μάχες. Δεν καταλαβαίναμε τίποτα. Είχαμε πολεμήσει στο Αλβανικό Μέτωπο, είχαμε δει φίλους να πεθαίνουν δίπλα μας, είχαμε ζήσει μέσα στη ψείρα, είχαμε πάθει κρουσπαγήματα. Και στη Μάχη της Κρήτης είμασταν έτοιμοι για όλα... δεν λογαριάζαμε τίποτα». Ο 98χρονος Ανδρέας Βουράκης είναι ένας από τους ήρωες του πολέμου. Η διήγηση της ζωής του Αλβανικό Μέτωπο, Μάχη Κρήτης, Αντίσταση, μεταπολεμικά χρόνια αρκεί να γραφούν δεκάδες βιβλία. Εμπειρίες που αφήνουν με στόμα ανοικτό τους νεότερους για τα όσα αντιμετώπισαν οι άνθρωποι αυτοί που κατάφεραν παρόλα αυτά να επιζήσουν. Με τη βοήθεια του γιου του ο Α. Βουράκης, μόνιμος κάτοικος του Αλίκαμπου Κρουονερίδας επιστρέφει στο παρελθόν.

«Ήμουν τραυματίας του Αλβανικού μετώπου γιατί είχα κρουσπαγήματα. Βρέθηκε με 10ήμερη άδεια στην Κρήτη. Εκεί με την γερμανική επίθεση να αναμένεται παρουσιάσθηκα στη Μεραρχία. Μαζί με άλλους 3-4 στρατιώτες επίσης τραυματίες του Αλβανικού Μετώπου μας έστειλαν στο Γαλατά. Δεν είχαμε ούτε όπλα, ούτε σφαίρες, ούτε τίποτα. Τοποθετηθήκαμε προς τη μεριά του Δαράτσου σε ένα λιόφυτο» αφηγείται. «Εκεί στην περιοχή οι στρατιώτες είδαν και ένα γέρο που κρατούσε ένα τζιφτέ-δίκανο. «Δώσε μας το γέρο του είπαμε για να οπλιστούμε που είμαστε στρατιώτες». «Ντα καλιά παίζεις παρά μένα;» μας απάντησε ο γέρος. Όταν ξεκίνησε η ρύψη αλεξιπτωσιτών, τον πρώτο Γερμανό τον σκότωσε ο γέρος με τον τζιφτέ. Είχε κρεμαστεί σε ένα δέντρο. Τρέχω το λοιπόν, του παίρνω το πολυβόλο και το πιστόλι. Αρχίσαμε και ρίχναμε στους Γερμανούς που έπεφταν στα 70 μέτρα. Τους είχαμε αλλάξει τα φώτα. Από τους νεκρούς οπλίσθησαν και οι υπόλοιποι. Οι περισσότεροι φαντάροι είχαν γκράδες (σ.σ. παμπάλαιο πολεμικό όπλο) με 3 φυσέκια, τίποτα από όπλα. Ένας Κουντουράκης Σπύρος ήταν παραδίπλα μου. Τραυματίας και αυτός του Αλβανικού μετώπου. Σαν οπλιώτικα ξανοίγω να πυροβολήσω το Γερμανό και να γλιτώσει ο Σπύρος. Όμως ο Κουντουράκης ή-

ταν μεγάλο παλικάρι, κατάφερε του πήρε το πιστόλι και τον πυροβόλησε.» Τέσσερις ημέρες και τέσσερις νύκτες έμειναν οι στρατιώτες στο λιόφυτο παλεύοντας τους Ναζί μαζί με Νεοζηλανδούς και ντόπιους. «Αν είχαν δώσει όπλα στον κόσμο τότε που τα είχε πάρει ο Μεταξάς η αντίσταση θα ήταν πιο σκληρή δεν θα περνούσαν καθόλου καλά οι Γερμανοί», λέει ο 98χρονος.

Στη συνέχεια ο μαρτυρα-Αντρέας, εντάχθηκε στο αντάρτικο, πολέμησε στην κατοχή μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Μετά την απελευθέρωση ήλθαν οι διώξεις για τα πολιτικά φρονήματα. «Οι συνεργάτες των Γερμανών και οι προδότες μας έλεγαν Βούλγαρους. Τι να πεις...», μονολογεί. «Τρεις φορές έχω πάει στρατιώτης, τόσο αγώνα κάναμε για την ελευθερία έλεγα στους χωροφύλακες στη Χούντα και αυτοί με κτυπούσαν και με έλεγαν Βούλγαρο. Ποιόν εμένα που ο πατέρας μου είχε σκοτωθεί ένα χρόνο μετά τη γέννηση μου το 1913 στο Ελληνοβουλγαρικό μέτωπο», καταλήγει.

«Έκαψαν τα Χανιά»

«Θα έχω πάντα στο μυαλό τη βαρβαρότητα εκείνων των ημερών». Ο 90χρονος Δημήτρης Φωτοδημητράκης ήταν 21 ετών όταν ξεκίνησε η Ναζιστική εισβολή στην Κρήτη. Τα χρόνια πέρασαν, οι εποχές ήλθαν και παρήλθαν ωστόσο πολλά από τα γεγονότα που έζησε, παραμένουν ζωντανά στην καρδιά του. «Δούλευα σε ένα ράφτη τότε και έμενα στο Κρούο Βρυσάλι. Οι βομβαρδισμοί είχαν ξεκινήσει από μέρες αλλά μέσα στα Χανιά δεν είχαν πέσει πάρα πολλές βόμβες. Πάνω στη Ντάπια υπήρχαν χαρακώματα, και μόλις ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί της 20ης Μαΐου, ανέβηκα εκεί και έβλεπα τον βομβαρδισμό», θυμάται ο κύριος Δημήτρης. Καθισμένος μπροστά στη μηχανή του ραφτάδικου του στο οποίο συνεχίζει να απασχολείται από ευχαρίστηση επιστρέφει 70 χρόνια πίσω.

«Τα στούκας εφορμούσαν από ψηλά και έριχναν τις βόμβες τους. Καίγονταν τα Χανιά από άκρη σε άκρη. Εκεί που σήμερα βρίσκεται το ΚΤΕΛ ήταν μια ελαιουργεία που είχε πυρποληθεί και οι φωτιές έ-

φταναν ψηλά στον ουρανό. Ήταν πολύ τρομακτικά γιατί έπεφταν οι βόμβες με ένα φοβερό σφύριγμα. Αρχικοί είχαν πάει και στο καταφύγιο που υπήρχε κάτω από τον "Χρυσόστομο" στην Χάληδων. Κτυπήθηκαν πολλοί άμαχοι, ήταν πολύ μεγάλες οι απώλειες. Ο κόσμος έτρεχε πανικόβλητος, δεν ήξερε που να πάει. Τα Νέα Καταστήματα, το Καστέλι εκεί δεν είχε απομείνει τίποτα». Μολονότι ήταν άοπλος ο κύριος Δημήτρης βρήκε όπλο από νεκρούς Γερμανούς στρατιώτες. Μαζί με τους άμαχους των Χανίων έφυγε για τα Κεραμειά και από κει Θέρισο, Μεσκλά προκειμένου να σωθούν από τις βόμβες. «Στα Κεραμειά δεν είχαμε ούτε νερό να πιούμε, είχε μαζευτεί τόσοσ κόσμος και για φαί ότι πρόλαβε να πάρει ο καθένας. Φοβερές καταστάσεις. Στα Μεσκλά μας επιτέθηκαν Στούκας, χωθήκαμε σε μια ρεματιά τη γλιτώσαμε. Την άλλη μέρα ανεβήκαμε προς τους Λάκκους και την Αγία Ειρήνη και εκεί τα ίδια».

Ο συνομιλητής όπως και χιλιάδες άλλοι νέοι επέλεξαν τον δρόμο του αγώνα ενάντια στην κατοχή, μετέχοντας στην αντίσταση. Άπειρα τα γεγονότα και οι αφηγήσεις. Ένα από αυτά αφορούσε Γερμανούς αιχμαλώτους. «Είχαμε συλλάβει μια ομάδα Γερμανών μετά την μάχη στον Αναβο. Τους κρατούσαμε σε μια σπηλιά στην Αγία Ειρήνη. Περιμέναμε να μεταφερθούν σε άλλο σημείο και είχαμε την εντολή αν δεν έλθουν να τους πάρουν σε 24ώρες να τους εκτελέσουμε. Τους είχαμε λοιπόν στη σπηλιά και πηγαίναμε πατάτες βραστές για να φάνε, δεν είχαμε και τίποτα άλλο. Τους είχαμε πάρει όλα τα ρούχα. Από τη μια τους λυπόσουν αλλά από την άλλη ένιωθες και μίσος απέναντι τους γιατί είχαν κάψει τα χωριά μας, είχαν εκτελέσει ανθρώπους, είχαν λεηλατήσει τα τρόφιμα. Ήλθαν τελικά και τους πήραν για να τους πάνε στην Αίγυπτο. Απέναντι στους Γερμανούς πολύς κόσμος ένιωθε μίσος. Ειδικά απέναντι στους "πεταλάδες" της Γκεστάπο (σ.σ. η ειδική αστυνομία των ναζί είχε ως έμβλημα το πέταλο). Δεν θα ξεχάσω ποτέ την βαρβαρότητα τους».

Ο ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΟΣ MURRAY HOARE ΜΙΛΑΕΙ ΣΤΟΝ «ΚΟΣΜΟ»

Βιβλίο και ταινία για τη Μάχη του Γαλατά

Ταινία και βιβλίο αναφορικά με τα γεγονότα της Μάχης στον Γαλατά, τη δράση των ντόπιων κατοίκων και των ελληνικών στρατευμάτων αλλά και την παρουσία των Νεοζηλανδών, ετοιμάζει ο Murray Hoare, Νεοζηλανδός πολίτης που τα τελευταία χρόνια επισκέπτεται συνεχώς την Κρήτη στις επετείους για τη Μάχη της Κρήτης. Ο Μ. Hoare έχει σχέσεις με τους Νεοζηλανδούς βετεράνους της Μάχης της Κρήτης και είχε συνοδεύσει έναν εκ των πρωταγωνιστών της στον Γαλατά πριν από δύο περίπου χρόνια. Φέτος, στην επέτειο των 70 ετών, ήρθαν στα Χανιά 5 βετεράνοι, όλοι ηλικίας 90 ετών.

«Έχω σχέση με την Κρήτη και τη Μάχη διότι είχα δύο θείους εδώ στα γεγονότα. Παρότι δεν μιλούσαν πολύ για τη Μάχη θυμάμαι ότι επεσημέναν κάθε φορά πως αυτό που έζησαν την πρώτη ημέρα της εισβολής δεν το έχουν ξαναζήσει», λέει στον «ΚΟΣΜΟ». Παρακολουθώντας με ενδιαφέρον την ιστορία της Μάχης ακούγοντας τις διηγήσεις των βε-

τεράνων και συνομιλώντας με ντόπιους του κινήθηκε το ενδιαφέρον να συγκεντρώσει υλικό για ένα βιβλίο. «Θα αναφέρεται κυρίως στα γεγονότα του Γαλατά και στη συμμετοχή των δυνάμεων του ελληνικού στρατού και των ντόπιων. Τα τάγματα του τακτικού στρατού το 2ο, το 6ο και το 8ο είχαν παμπάλαιο εξοπλισμό, που δεν μπορούσε να δεχτεί τα πυρομαχικά των όπλων των Βρετανών, ελάχιστες σφαίρες. Όμως αντιστάθηκαν και μαζί με τους Νεοζηλανδούς κατάφεραν να κρατήσουν τους Ναζί για 5 ημέρες, κάτι πραγματικά καταπληκτικό. Εξίσου καταπληκτική ήταν η δράση των κατοίκων του Γαλατά, του Αλικιανού, των γύρω χωριών. Η δράση τους βοήθησε απίστευτα στην απόκρουση των Γερμανών. Ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου που πολίτες στάθηκαν απέναντι σε στρατεύματα», αναφέρει ο Νεοζηλανδός.

Ήδη έχει ξεκινήσει μια σειρά από συνεντεύξεις κατοίκων της περιοχής του Γαλατά - και όχι μόνο - προκειμένου να

συγκεντρώσει το απαραίτητο υλικό.

Και ταινία

Παράλληλα ο Μ. Hoare έχει μελετήσει και σχεδιάζει μια δραματική ταινία με τον τίτλο «Crete», που βρίσκεται στα πρώτα στάδια της ετοιμασίας της. Το σενάριο της εκτυλίσσεται τον Μάη του 1941 σε περιοχές μαχών γύρω από τα Χανιά. Το σενάριο της ταινίας το έγραψε ο γιος του, James, μετά από έρευνα και βάσει αφηγήσεων βετεράνων μαχητών και συγγενών τους. Οι βασικοί ήρωες είναι 3 νεαροί Νεοζηλανδοί, που πολέμησαν στην περιοχή και μια οικογένεια Χανιωτών, που ζούσε σε ένα μικρό παραθαλάσσιο χωριό. Η ταινία θα περιλαμβάνει σκηνές και προσωπικά δράματα από τη Μάχη στο Γαλατά. Όπως μάλιστα επισήμανε, δύο χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί των Νεοζηλανδών, που πολέμησαν στη Μάχη της Κρήτης και οι οποίοι αργότερα έγιναν ανώτατοι αξιωματικοί, διάβασαν το σενάριο, το βελτίωσαν κι αργότερα επικύρωσαν τις περιγραφές

Ο Murray Hoare

και τα στοιχεία που αναφέρονται. Πρόσθεσε ότι το σενάριο έχει πάρει τις απαραίτητες άδειες στις ΗΠΑ κι ότι άρχισαν να συγκεντρώνονται τα κεφάλαια (περίπου 40 εκατομμύρια δολάρια) που απαιτούνται για την παραγωγή της ταινίας. Τέλος, παρατήρησε ότι μετά από δική του επιμονή τα εξωτερικά γυρίσματα θα γίνουν στις περιοχές των Χανίων που αναφέρει το σενάριο. «Για να μη χαθεί η μαγεία», όπως είπε χαρακτηριστικά.